

CARME DELEGIDO MORANT

NOUS TEMPS PER A LA COL·LECCIÓ NUMISMÀTICA DE L'ARXIU DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA

L'Arxiu de la Catedral de València disposa en el seus fons d'una col·lecció numismàtica privada, conservada des de feia aproximadament dues dècades i sent una donació de procedència desconeguda, ja que no consta cap document identificatiu del seu propietari ni hi ha registre d'entrada de la mateixa.

El lot de peces està format per 2206 monedes i 17 medalles commemoratives de diferents cronologies, tot indicant-nos que aquestes també eren d'un cert interès per a la col·lecció. Hi ha des de monedes ibèriques, romanes i medievals a monedes d'època moderna i contemporània. Entre aquestes darreres, les quals són les més nombroses amb 2179 exemplars, hi trobem peces de molt diversos països, pertanyents als cinc Continents. Amb aquest conjunt monetari s'adjuntaven nou catàlegs d'identificació numismàtica i que conformaven la particular biblioteca del donant. Són tots ells catàlegs corrents, de fàcil adquisició a qualsevol tenda especialitzada.

Aquesta col·lecció numismàtica va romandre en l'oblit fins que entrà l'any 2008 com a canonge-arxiver de la Catedral de València D. Vicent Pons i Alòs, el qual exerceix també com a professor de Paleografia i Diplomàtica a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València. Sent conscient de la importància de la col·lecció, i coneixedor de la llarga trajectòria investigadora en el camp de la Numismàtica al Departament

d'Arqueologia i Prehistòria de l'esmentada facultat, D. Vicent Pons s'hi ficà en contacte amb nosaltres perquè férem, en una primera fase, una valoració del conjunt monetari, i en una segona fase, aprofundirem en la identificació, ordenació i catalogació del mateix. Aquesta tasca és llarga i un tant complicada, ja que requereix de l'ús de diferents manuals especialitzats en cadascuna de les èpoques a les quals pertanyen. Al mateix temps, cal crear una base de dades estàndard¹ que ens permetrà gestionar i emmagatzemar la informació de manera senzilla. Cal així mateix documentar fotogràficament totes i cadascuna de les peces, les quals bolcarem en la base de dades i conformaran un arxiu fotogràfic numismàtic i de lliure accés.

Actualment ens trobem en la segona fase, és a dir, estem identificant, catalogant i fotografiant les peces una a una, havent començat per les antigues –les d'època ibèrica i romana- i seguint la línia cronològica que ens marquen aquelles: medievals, modernes i contemporànies. Òbviament, aquests marcs cronològics són molt amples i cal anar d'allò més general –segles, dècades, regnats- a allò més concret. Aquesta tasca potser és la que més temps precisa, car malauradament, les monedes ibèriques i romanes estan molt desgastades i plantegen dificultats d'identificació i catalogació. Afortunadament la resta de peces s'hi troben prou ben conservades i en elles consta la data d'encunyació.

Fig. 1. As d'Antoní Pius. 140-144 dC. Seca de Roma.

Fig. 2. Dirham almohade anònim. Segles XII - XIII. Seca de València.

Fig. 3. Real de a 2 de l'Arxiduc Carles d'Àustria. 1711. Seca de Barcelona.

Fig. 4. Cinc pessetes de plata d'Amadeu I. 1871. Seca de Madrid.

Fig. 5. Segell-moneda de 25 cèntims de la II República Espanyola. 1932-1938.

El particular que va donar l'esmentada col·lecció a l'arxiu de la Catedral havia de ser, per força, un aficionat a la numismàtica, ja que així ho indica tan nombrosa quantitat de monedes de cronologia diversa. Pensem que el donant hagué de començar la recerca i col·lecció de monedes en la dècada dels 70, car la cronologia dels diversos manuals numismàtics així sembla indicar-ho, sent els més antics dels anys 1977 i 1978, mentre que el més recent és de l'any 1983. Així, la col·lecció numismàtica i la biblioteca hagueren de ser dipositades entre els anys 1982 i 1990, puix és la data més recent consta-

tada en les monedes i, a més, a més, l'any 1990 entrà com a canonge-arxiver D. Salvador Vázquez, que ja té coneixement d'aquesta. Açò indica que el seu propietari va abandonar la recerca de peces noves per nodrir aquesta col·lecció; el que no podem saber –almenys en la informació disponible a dia d'avui– és si aquesta pèrdua d'interès fou progressiva i natural o fou conseqüència de motius personals (qüestions econòmiques, qüestions de salut si el propietari era una persona d'edat avançada, etc.).

El fet que hi hagen tantes monedes contemporànies i tan poques peces d'èpoques anteriors ens porta a pensar que, efectivament, la persona propietària no era especialista en el camp de la numismàtica i es dedicava a adquirir aquelles peces que li semblaven més atractives i, sobretot, més fàcils d'aconseguir i més econòmiques, com ara les peces més modernes, tant espanyoles com estrangeres. Evidentment, moltes de les peces espanyoles més recents serien contemporànies del propietari i simplement es dedicaria a "atresorar-les"; d'altres anteriors podrien haver estat heretades, car el col·leccionisme numismàtic té una llarga trajectòria històrica, com ja sabem. Pel que fa a les monedes estrangeres, la mateixa hipòtesi és possible: podrien haver estat adquirides en

diferents viatges, haver estat comprades a tendes numismàtiques o almenys un gran nombre d'elles, haver estat adquirides als bancs, haver-ne heretat de familiars o coneguts, també aficionats al col·leccionisme numismàtic, etc.

El conjunt format per les monedes més antigues és reduït en nombre, havent-hi sols dues peces gregues i vuit romanes. Totes elles estan molt deteriorades i desgastades i la seva catalogació resulta molt complicada, si bé es pot establir una forquilla de dates aproximades a partir de la identificació del retrat monetari. Així, tenim tres monedes de Constantí El Gran, una peça de Vespasià, una peça d'Antoní Pius i una peça dels Juli-Claudis. Les dues monedes republicanes, per la seva banda, resulten difícils d'identificar, puix en una d'elles l'anvers està molt deteriorat, sols reconeixent-se al revers una nau romana a esquerra. Pel que respecta a la segona peça, a l'anvers podem reconèixer el cap de Roma? amb casc; al revers s'hi endevina una figura a esquerra, però poc més s'hi pot dir.

Malgrat que aquestes peces conformen una ínfima part del volum monetari resulten d'interès per a nosaltres, els investigadors numismàtics, puix a banda de ser les monedes més antigues de la col·lecció i tindre un important valor històric, plantegen qüestions en torn a la seva adquisició: foren adquirides pel col·leccionista mitjançant compra-venda? Arribaren a ell d'alguna forma poc legal? (excavacions furtives?...). Potser siga més plausible i encertada la segona hipòtesi, car l'estat de conservació de les peces, com ja hem comentat, és molt dolent i resulta inversemblant que foren adquirides a una casa numismàtica.

Les monedes contemporànies, d'altra banda, tenen especial interès històric perquè pertanyen a molt diversos països dels cinc continents, alguns d'ells avui desapareguts com l'URSS, Prússia, Siam, etc. Així mateix, podem conèixer quins països foren colònies de les grans potències dels Segles XIX i XX (Anglaterra, França i Espanya), ja que les monedes d'aquestes porten l'efígie del/de la monarca del moment i la llegenda d'anvers i revers en la llengua de la metròpoli. Altres qüestions són d'interès específicament econòmic, com la unitat monetària predominant en cada moment històric, les equivalències monetàries, les devaluacions sofertes, els aliatges monetaris, les mesures de les peces monetàries, etc.

En conclusió, la tasca que estem desenvolupant s'hi troba encara en un punt inicial, motiu pel qual hem volgut ací donar a conèixer aquesta col·lecció numismàtica, quin és el seu volum i la seva composició, així com la metodologia utilitzada. L'objectiu últim és aprofundir en la investigació iniciada, és a dir, poder arribar a esbrinar llur origen i procedència, com anà formant-se la col·lecció, etc. i en darrer lloc, evitar que reste novament emmagatzemada en el més complet dels oblidats.

CARME DELEGIDO MORANT
 Departament de Prehistòria i Arqueologia
 Universitat de València
 Carmen.Delegido@uv.es

NOTES

1. Per a la creació d'aquesta base de dades hem utilitzat el programa « FileMaker », que ens ha permès crear una fitxa catalogràfica pròpia amb tots els camps necessaris per a la catalogació individual, incloent-ne aquells destinats a afegir la imatge d'anvers i revers de cadascuna de les peces.